

Mødet den 19de September 1901.

9¹ — 1901. Til Efterretning forelaa Indenrigsministeriets Decision af Antegnelserne til Opgørelsen over den Købstaden tilkommende Godtgørelse for ordinær Indkvartering i 2det Halvaar 1900, hvoraf følgende Uddrag gives:

Decisionen ad § 15, saalydende:

»Med Bemærkning, at Spørgsmaalet om, hvor vidt det omhandlede Beløb af 372 Kr. 45 Øre, der udgør Omkostningerne ved Benyttelsen af et fra Tøjhusafdelingen laant Døckersk Sygetelt, vil være at refundere af Indenrigsministeriet eller paahviler Militæretaten, er gjort til Genstand for Brevveksling med Krigsministeriet, er Beløbet foreløbig fradraget Opgørelsens Totalbeløb.«

Hertil knytter sig følgende Kontinuationsdecision af 27de September saalydende:

»Idet Bemærkningen efter stedfunden Brevveksling med Krigsministeriet vil kunne bortfalde, bliver det i samme omhandlede Beløb, 372 Kr. 45 Øre, at anvise Kommunen til Udbetaling.«

20 — 1901. Efter Indstilling af Legatudvalget bortgaves der en Portion af Fabrikant *Jens Gjeding Ormslevs Legat*, stor 50 Kr. aarlig, til fhv. Bybud *S. C. Pedersen*.

62 — 1901. I Skrivelse af 30te Januar havde Aarhus Amtsraad henledet Byraadets Opmærksomhed paa, at der i sin Tid ved Lundingsgades Anlæg var inddraget et Stykke af den fra Frederiks-Allé til Amtssygehuset førende private Gangsti, uden at der hertil var indhentet Tilladelse fra Amtsraadet eller ydet nogen Erstatning til Amtskommunen, hvorfor Byraadet nu anmodedes om at gøre Skridt til en Fastsættelse af den Erstatning, Amtskommunen havde Krav paa; for det Tilfælde, at Byraadet ønskede Erstatningen

fastsat ved mindelig Overenskomst, tilføjedes det, at der for den Del af Stien, der laa mellem Frederiks-Allé og Lundingsgade, ved Salg var opnaaet en Pris af 8 Kr. pr. □-Al., og at Amtsraadet vilde være tilfreds med en lignende Godtgørelse for det under Gaden indtagne Grundstykke, naar Byraadet vilde foranledige, at Amtssygehusets i Gangstien liggende Kloak uden Udgift blev sat i Forbindelse med Kloaken i Lundingsgade.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der havde haft Sagen til nærmere Udersøgelse og Erklæring, oplyste i Mødet den 23de Maj, at det ved en Forglemmelse i sin Tid var forsømt at indhente Amtsraadets Tilladelse til Inddragning af de omhandlede 80 □-Al. af Gangstien, at Kommunen havde erhvervet de tilstødende Arealer til Gadeanlægget for kun 50 Øre pr. □-Al. og mod at indrømme Façaderet mod Lundingsgade (se Forh. 1898, S. 331), samt at det var Anlægget af denne Gade, der var Grunden til, at Amtsraadet havde kunnet opnaa en Pris af 8 Kr. pr. □-Al. for den øvrige Del af Stien. Udvalget indstillede derfor, at man med Henvisning hertil skulde foreslaa Amtsraadet den samme Erstatning, der var ydet de private Grundejere.

Overensstemmende hermed blev der derefter under 4de Juni tilskrevet Amtsraadet, der i sit Møde den 28de August besluttede at antage det gjorte Tilbud paa Betingelse af, at det oven for nævnte Kloakarbejde ingen Udgift medførte for Amtskommunen.

En Udskrift af Amtsraadets Forhandlingsprotokol, indeholdende Meddelelse herom, toges til Efterretning tilligemed Oplysning fra Brolægningsudvalget om, at det omhandlede Stykke Kloak allerede var lagt uden nogen Udgift for Kommunen.

156 — 1901. En Karl, der af Sundhedskommissionen var antaget til Tjeneste paa Epidemihuset under Koppe-epidemien, havde i Utide opsagt Pladsen og havde derefter, forinden der tillodes ham Samkvem med andre, været inter-

neret i 13 Dage. For dette Tidsrum havde han nu indsendt Regning paa formentlig tilgodehavende Løn.

Overensstemmende med Sundhedskommissionens Erklæring fandt Byraadet ikke Anledning til at udbetale Løn for den Tid, i hvilken Manden havde været interneret.

228 — 1901. I Mødet den 20de Juni forelaa følgende Skrivelse fra Grundejerne langs Kystvejen:

»Til Aarhus Byraad og Aarhus Havneudvalg.

Under 21de August, 16de September og 18de September 1867 førtes der mellem et af Aarhus Byraad nedsat Udvalg og Ejerne af de Ejendomme paa Mejlgade, hvis Baggrund grænsede til Havet, Forhandlinger om Anlæg af en Kystbeklædning fra Sct. Olufs Kirkegaard til Mejlgades Port til Beskyttelse mod Havet, og disse Forhandlinger førte til det Resultat, at der sluttedes en Overenskomst, som blev tiltraadt af Byraadet og Havneudvalget. Overenskomsten angik et ganske bestemt Projekt, nemlig en af Ingeniør *Bruun* projekteret Kystbeklædning, som ogsaa blev udført i de følgende Aar 1868, 69 og 70, og Grundejerne forpligtede sig paa deres Side til at betale som deres Andel af Udgiften 2 Kr. pr. □-Alen Grund, som de fik opfyldt til almindelig Ejendomsbrug, og 20 Kr. pr. løb. Alen Façadelinie — ikke for den dem i Forvejen tilkommende Façaderet, til Kystbeklædningen, men — som deres Andel i Udgiften til Kystbeklædningens Anlæg paa den dem som Havet tilgrænsende Lodsejere tilhørende Strandbred. Denne Strandbred afstod de ikke hverken til Kommuen eller til Havnen; det var ikke Meningen, og der staar ikke et Ord om saadant i den oprettede Overenskomst. Hvad Kommunen vilde opnaa var Retten til at anlægge en Vej paa den opbyggede Kystbeklædning, Grundejerne at faa Beskyttelse mod deres Grunds Formindskelse og Havnen at faa Beskyttelse mod Grundens Udskylning til Skade for Havneindløbet. Og Reguleringen af Skellet langs

Kystbeklædningen var kun en Fastsættelse af Skellet mellem den Del af Kystbeklædningen, hvor Kommunen havde Ret til Vej, og den Del, hvor den ikke havde det.

Grundejerne betalte deres Andel i Udgiften, ca. 25,000 Kr. og opfyldte derved deres Forpligtelse efter Overenskomsten, og med enkelte til Dels vilkaarlige Afvigelser blev ogsaa Planen udført saaledes, at Sagen formentes i alt væsentligt i Orden.

I Anledning af et af Grundejere under Arbejdets Gang stillet Krav om Sikkerhed for, at de af Kommunen og Havneudvalget paatagne Forpligtelser vilde blive overholdte i Fremtiden, erklærede Byraadet i Skrivelse af 11te November 1870, at det naar Grundejerne havde opfyldt deres Forpligtelse, vilde udstede og lade tinglæse en Deklaration af nærmere angivet Indhold for ved den at sikre Grundejernenes Rettigheder efter Overenskomsten; om den blev udstedt og tinglæst vide vi ikke, men da dens lovede Indhold lader sig konstatere, vil der ikke være Plads for Tvivl om Grundejernenes Rettigheder.

Under Forhandlingerne om Arbejdets Udførelse var det en Forudsætning og et Løfte, der blev udtrykkelig anerkendt, at der ikke ud for Ejendommene paa det fra Havet indtagne Terræn imellem Olufsgyde og Mejl-gades Port maatte opføres nogen Bygning eller lignende, der kunde betage Ejendommene den frie Udsigt over Havet, som havde saa stor Værdi for dem; det blev udtrykkelig anerkendt under Henvisning til Grundlovens § 82, at sligt kunde ikke ske. Ligesom der navnlig ikke i Overenskomsten staar noget om, at Grundejerne afstod Retten til Strandbredden, saaledes var man ogsaa dengang klar over, at sligt ikke var Meningen, hvorfor Retten til Udsigten vilde være i mindst samme Grad retsbeskyttet, som den er det ved Forordningen om Jernbaneanlæg af 5te Marts 1845, § 12. Man har derfor ment at kunne nøjes med den Bestemmelse, der var tilsagt af Byraadet i den tilbudte De-

klaration, dens Post 2, at Vedligeholdelsen af Kystbeklædningen overtages af det offentlige og ingen Sinde skal falde Grundejerne til Last; idet det herefter er klart, at det er den i sin Tid projekterede Kystbeklædning og ikke nogen anden, der skal holdes vedlige.

I de ved den oprettede Overenskomst for Grundejerne stiftede Rettigheder er der fra Kommunens og Havnens Side sket Indgreb, først og fremmest derved, at man uden Forhandling med Grundejerne langs den anlagte Kystbeklædning i sin Tid har nedrevet dennes Beskyttelse mod Havet, inddæmmet og opfyldt et Areal der udenfor og anbragt Kystbeklædning for dette, Arbejder, som ere udførte i 2 Gange: Strækningen fra Sct. Olufsgyde omtrent til Smedegyde i den sidste Halvdel af 1880'erne og Strækningen fra Smedegyde til Mejlgades Port i første Halvdel af 1890'erne. Allerede disse Arbejder ere stridende saavel mod den Grundejerne som Parthavere i Kystbeklædningsanlægget af 1870 og den derom oprettede Overenskomst tilkommende Ret til at kræve dette opretholdt, som mod Grundejernens Ret til Strandbredden. Naar der imidlertid ikke allerede ved disse Arbejders Udførelse blev nedlagt Indsigelse fra Grundejernens Side, har dette sin Forklaring i, at de ikke berørte det, der for Grundejerne havde væsentligst Betydning, nemlig Udsigtsretten. Men i de senere Aar er Kommunen og Havneudvalget kommen ind paa Dispositioner over det af dem i Strid med vor Ret inddæmmede og opfyldte Terræn, som krænke ikke alene Grundejernens Rettigheder, men ogsaa Byens Interesse i at bevare dens smukkeste og kostbareste Spadsere- og Kørevej, »Kystvejen«. Man har nemlig først paa Strækningen fra Olufsgyde til Smedegyde opført nogle grimme Træbygninger til Opbevaring af Gødnings- og Foderstoffer, Bygninger, der oprindelig angaves at skulle være midlertidige, men tvertimod synes at blive permanente og

ikke alene betage Grundejerne Udsigten, men ogsaa skaffe et ubehageligt Overløb af Rotter. Og i den sidste Tid er man dernæst begyndt at tage Pladsen mellem Smedegyde og Mejlgedes Port i Brug som Oplagsplads bl. a. for Jernbjælker, hvis Af- og Paalæsning volder en Støj, der minder om de Jernstøberier, man gerne har villet have forbudt andet Steds i Byen.

Idet vi undertegnede Ejere af de efter Overenskomsten af 1867 berettigede Grundejendomme ere til Sinds at væрге vore Rettigheder efter Overenskomsten og vor Ret til Strandbredden, tillade vi os at henstille til Aarhus Byraad og Havneudvalget at fjerne enhver Hindring for den frie Udsigt fra vore Ejendomme til Havet og undlade enhver Disposition over det opfyldte Areal, der kunde komme til at volde nogen som helst Gêne, som vi ikke vilde have, hvis Havet endnu naaede ind til den gamle nedrevne Kystbeklædning. Vi tillade os derhos at anmode om at maatte erholde besvaret, hvor vidt denne Henstilling vil blive tagen til Følge, for at vi eventuelt kunne skaffe os vor Ret respekteret ad Rettens Vej.«

Skrivelsen toges til foreløbig Efterretning og blev derefter tilstillet Havneudvalget. — Fra dette var nu under 9de d. M. modtaget Erklæring om, at Udvalget ikke mente at kunne eller burde give Afkald paa den fri Dispositionsret over det omhandlede Havneterræn og ikke var bekendt med, at der nogen Sinde af Havneudvalget eller af Byraadet paa Havnens Vegne var givet noget Tilsagn til Lodsejerne om Brugen af Pladsen.

Man vedtog at svare Lodsejerne overensstemmende med Udvalgets Erklæring.

290 — 1901. I Anledning af et Andragende fra Arbejdernes Byggeforening om, at Kommunen vilde træffe Foranstaltninger til at forhindre en Gentagelse af en i Sommer stedfunden Oversvømmelse af Foreningens Huse ved Sandgravvej som Følge af mangelfuldt Afløb for Over-

fladevandet fra Arealerne Nord for Trøjborgvej, havde Bro-lægningsudvalget oplyst, at der efter Lægningen af den store Kloak i denne Vej og i Saltens Bæk næppe i Fremtiden kunde befrygtes saadanne Oversvømmelser.

Man vedtog at svare Foreningen i Henhold hertil.

301 — 1901. Et fra Størstedelen af Grundejerne i Ryesgade og Søndergade indgivet Andragende om, at Gaderne maatte blive oplyste ved elektriske Lamper i Stedet for Gaslygter, blev i Mødet den 22de f. M. overgivet Gasværksudvalget til Forhandling med Grundejerne om dissers Deltagelse i Merudgifterne ved den ønskede Foranstaltning.

Fra Udvalget forelaa nu Meddelelse om, at den forøgede Udgift ved elektrisk Belysning, der var beregnet til 1000 Kr. aarlig, idet væsentlige var sikret, idet Grundejerne vare indgaaede paa at udrede den paa hver Ejendom faldende Andel eller 65 Øre pr. løb. Alen Façade, hvorfor det indstilledes, at Andragendet blev bevilget.

Byraadet tiltraadte denne Indstilling.

310 — 1901. I Anledning af et Andragende fra »Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse« om Tilskud af Kommunens Kasse stillede *Sabroe* Forslag om Vedtagelse af følgende Resolution:

»Aarhus Byraad udtaler sin Tilslutning til den Kamp, som i de senere Aar fra saa mange Sider er rejst mod Tuberkulosen. Man kan dog for Øjeblikket ikke inklade sig paa at yde Tilskud til Nationalforeningen, dels fordi denne Forening endnu ikke er begyndt at virke, og dels fordi Byraadet ikke ved, hvorledes Foreningen stiller sig til Spørgsmaalet om Statens Bekæmpelse af Tuberkulosen. Skulde Byraadet træde til, saa det svarede nogenlunde til de Krav, der er fremme, maatte det blive et Tilskud paa flere Tusinde Kroner; dog, hvor stærkt man end sympatiserer med Sagen, maa det fremhæves, at Kommunens Udgifter til Løsningen af sociale Opgaver inden for den kommu-

nale Ramme, er saa høje, at man ikke uden den største Betænkelse tør gaa videre. Byraadet skal da ogsaa udtale, at det maa anse Staten som den Faktor, hvem en effektiv Bekæmpelse af Tuberkulosen rettelig paa-hviler.

Ved foretagen Afstemning blev Resolutionen forkastet, og Byraadet vedtog at tilstille Budgetudvalget Andragendet til Erklæring, hvorefter der under Budgetbehandlingen bevilgedes et Tilskud af 300 Kr.

212 — 1901. Til Medlem af Sørensen i Aarhus Amt i Stedet for Overlods Kommandør *Sølling*, der er flyttet til København, vedtog Byraadet at bringe fhv. Dampskibsfører *H. Hygom* i Forslag.

Det tilføjes, at Stiftamtet tiltraadte Byraadets Indstilling.

313 — 1901. I Skrivelse af 31te f. M. havde Aarhus Amtsråd henledet Byraadets Opmærksomhed paa, at den med Tvangsarbejdsanstalten ved Horsens i Henhold til Justitsministeriets Skrivelse af 17de Marts 1896 (se Byr. Forh. 1896, S. 95) for et Tidsrum af 5 Aar truffe Ordning, hvorefter Aarhus Købstad efter nærmere fastsatte Regler kan disponere over ledige Pladser i Anstalten, udløber den 31te December d. A., og derfor henstillet, at Byraadet i Forening med Amtsrådet optog Forhandling med Tvangsarbejdsanstalten om Fornyelse af den gældende Ordning, og at man, hvis denne Forhandling førte til et heldigt Resultat, søgte indhentet Samtykke fra Justitsministeriet til, at Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af en særlig Tvangsarbejdsanstalt for Aarhus Amtsrådskreds og Aarhus Købstad paa ny udsættes.

Efter Forslag af Udvalget for Fattigvæsenet vedtog Byraadet at tiltræde Amtsrådets Henstilling.

314 — 1901. Til Byraadets Erklæring forelaa en af Træskofabrikant *S. P. Sørensen*, Marselisborg Allé 31, til

Justitsministeriet indgivet Besværing over, at Bygningskommissionen, foranlediget ved Klage fra de omboende, havde paalagt ham at opføre en 25 Alen høj Skorsten til Bortledning af Forbrændingsprodukterne fra en Petroleums-motor, der for Tiden er anbragt i et Hus uden nogen som helst Skorsten. Saaframt Ministeriet ikke helt vilde omstøde det givne Paalæg, ønskede Andrageren subsidiært, at Skorstenens Højde maatte indskrænkes til 18 Alen.

Efter indhentet Erklæring af Bygningskommissionen vedtog Byraadet at anbefale, at det givne Paalæg, der var i Overensstemmelse med en Erklæring fra Sundhedskommissionen, som hjemlet ved Bygningsvedtægtens § 28, jfr. Sundhedsvedtægtens § 35, opretholdtes i sit fulde Omfang.

323 — 1901. Et Andragende fra en her boende Skrædersvend om, at Kommunen vilde betale Udgifterne ved hans Hustrus Behandling paa Læge Riis' Røntgenklinik for en ondartet Hudsygdom, hvilken Behandling ifølge Lægens Opgivende vilde koste 1000 à 1500 Kr., mente Byraadet ikke at kunne imødekomme.

328 — 1901. I forrige Møde forelaa et af Firmaet *Frichs Eftfl.* til Brolægningsvæsenet indgivet Andragende om Tilladelse til samtidig med den nu foretagne Ombrolægning af Søndergade at maatte anbringe en 33 Tommers Rørtunnel under Gaden til Forbindelse af Firmaets paa begge Sider af Gaden liggende Fabriksanlæg. — Da det ikke var oplyst, i hvilket Øjemed en saadan Forbindelse ønskedes etableret, blev Sagen overgivet Udvalget til nærmere Forhandling med Andragerne. — Fra disse forelaa nu Meddelelse om, at Tunnelen agtedes benyttet til deri at lægge forskellige Rørledninger fra den ene Fabrik til den anden, for Øjeblikket særlig en Ledning for komprimeret Luft.

Efter Udvalgets Forslag vedtog Byraadet at meddele den ønskede Tilladelse paa følgende Vilkaar:

1. Tunnelen anbringes ved Kommunens Foranstaltning paa Andragerens Bekostning.

2. Tilladelsen skal til enhver Tid kunne tages tilbage og bortfalder, naar den benyttes paa en saadan Maade, at dens Tilstedeværelse efter Byraadets Skøn er i Strid med Kommunens Interesser, ligesom der ikke i Tunnelen maa anbringes Ledninger for elektrisk Strøm.

338 — 1901. Fra Skolekommissionen var modtaget Forslag til Undervisningsplaner for Kommunens 2 Borger-skoler, udarbejdede i Henhold til den ny Skolelov.

Byraadet fandt intet mod Udkastene at erindre, hvorefter disse under 27de d. M. blev tilstillede Skoledirektionen til Approbation.

340 — 1901. Efter Indstilling af Vandværksudvalget vedtog Byraadet, at Forbruget af Vand til Husholdningsbrug i Bankdirektør *Nørgaards* og Arkitekt *Kampmanns* Villaer maatte beregnes ved Vandmaaler og betales efter en Takst af 2 Kr. pr. 100 Td., samt at Vandforbruget til Vandklosetter i Ejendomme, der ikke ere forsynede med Vandmaaler, betales med 10 Kr. pr. Kloset om Aaret.

343 — 1901. Efter Indstilling af Brolægningsudvalget tillodes det *A. Bryde* foreløbig uden Afgift at anbringe Reklametavler paa nogle af ham ansøgte Steder i Kommunens Anlæg paa følgende Vilkaar:

1. Forinden Anbringelsen skal nøjagtig Tegning af Tavlerne indsendes til Approbation af Udvalget.
2. Pladsen for Tavlernes Anbringelse anvises af Udvalget.
3. Andrageren skal til enhver Tid sørge for, at Tavlerne ere i sømmelig Stand.
4. Tilladelsen kan til enhver Tid tages tilbage.

Møde den 3die Oktober 1901

af Byraadets valgte Medlemmer under Ledelse af Grosserer *Wærum* som valgt Formand til Decision af Kommunens Regnskab for 1900, for saa vidt angik: